

1 OCTOBER 1931.

AFLEVERING 6

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

25 JAAR NATUURMONUMENTEN.

De Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten viert deze maand haar zilveren feest met een buitengewone algemeene vergadering en receptie te Amsterdam, alles op bescheiden schaal, vanwege de tijdsomstandigheden. Zij heeft al heel wat tijdsomstandigheden moeten doorstaan, maar nooit zulke ernstige als thans. Ook hebben ze nooit een daling van het ledental ten gevolge gehad, alleen een vertraging in de stijging. Wij hopen, dat dit ook nu het geval moge zijn, zoodat de feestvreugde niet wordt gestoord.

Er is alle reden tot dankbaarheid. Eenigen tijd geleden heb ik hier het een en ander verteld uit de voorgeschiedenis der Vereeniging, in de dagen van onverschilligheid, twijfel en moedeloosheid. En toen nu eenmaal de Vereeniging was opgericht en zij haar eerste krachtproef verrichtte met den aankoop van het Naardermeer, bleek opeens de belangstelling en de offervaardigheid veel grooter dan wij ooit hadden durven verwachten. De beroemde driepersents leening groot f 160.000 was in zeer korten tijd overteekend. Dat was een daad van groot vertrouwen en toewijding, want het

ledental en de jaarlijksche contributies waren nog maar heel gering en niemand wist precies, of het Meer in zijn nieuwe bestemming wel genoeg zou opbrengen. Doch de verwachtingen zijn niet teleurgesteld. Het Naardermeer bleek een pronkjuweel van een natuurmonument te zijn, het kon zijn crediet handhaven, bezorgde werk aan vele handen en zijn wetenschappelijke beteekenis bleek steeds en steeds belangrijker, want hoewel de lepelaar als beschermengel blijft fungeeren, zijn de ongerept blijvende stukken van bijzonder groot belang voor de botanici en entomologen.

Maar ik dwaal af. In vroegere jaargangen van De Levende Natuur kunt ge de ver-

foto A. Burdet

„Vechtende” Kemphaantjes in Waalenburg.

dere geschiedenis van Natuurmonumenten stap voor stap volgen: Leuvenumsche Bosch, Hagenau, Oisterwijk, Rhederoord, Korenburgerveen, de Braak, Texel, Voornsche duin, Buskersbosch, Heiloërbosch, Buurserzand, Hulshorsterzand, Balingen- en Mantingerzand, Geusingerveld bij Dwingeloo en eindelijk de Worth-Rhedensche hei met Herikhuizen en Beekhuizen en nog veel meer. Thans zijn aan de orde een deel van den polder Waalenburg op Texel en het Staalbergven met Wolfspuutven en Groot Aderven bij Oisterwijk. Gij kunt bij wijze van feestgave uw bijdragen voor een van deze aankopen (of voor allebei) zenden aan het welbekende adres Heerengracht 540, Amsterdam, postgiro 32391.

Bij al die aankopen (sommige trouwens waren schenkingen) herhaalde zich de historie van het Naardermeer, natuurlijk den eenen keer vlotter dan den andere. Enkele malen ontvingen we schenkingen tot een fabelachtig bedrag en ook wel kleine giften, die zeer aangenaam aandeden: aan de eene zijde meer dan driekwartton uit één enkele hand aan den anderen kant enkele kwartjes „voor de Drentsche hei van drie schooljongens uit het Zuiden”. Het Zuiden hield zich trouwens heel goed; wat Brabant, den Bosch, Tilburg en Oisterwijk deden voor het behoud van de beroemde vennen mag een voorbeeld zijn voor vele provincies benoorden de Maas.

De belangstelling was wel groot, maar niet algemeen. Ik bedoel de belangstelling die zich uit in daden. De eenvoudigste daad is wel het toetreden als lid tot de Vereeniging (minimum jaarlijksche contributie f 2.50, aanmelden Heerengracht 540). Welnu, onze Vereeniging, die meer dan drie miljoen gulden heeft besteed voor het behoud van Nederlands natuurschoon, zijn flora en fauna, ondervindt den steun van slechts 12.000 leden. De lijsten der schenkers vertoonen slechts enkele honderden namen, altijd dezelfde. Sommige gemeenten en provincies hebben flink geholpen, andere bleven in gebreke. De meeste bezittingen der Vereeniging zijn tot dusverre voor iedereen toegankelijk. Dan mag toch ook wel verwacht worden, dat iedereen, die er komt, lid wordt van de Vereeniging. Zoo zou het ledental vertienvoudigd kunnen worden en dan zou de Vereeniging nog eens flink kunnen toetasten en bewaard blijven voor groote teleurstellingen.

Want teleurstellingen zijn niet uitgebleven, denk maar eens aan den Sint Pietersberg en de broeklanden van Moergestel. Ik zou er nog wel eenige bij kunnen noemen en nog meer terreinen, waarover we thans in groote bezorgdheid verkeerden en die gered zouden kunnen worden, wanneer de Vereeniging over voldoende middelen beschikte. Wij moeten thans in weinig jaren aan onze nakomelingen, aan ons volk, een goede toekomst verzekeren.

De betrekkingen met de Regeering waren over het algemeen van vriendschappelijke aard. De Wet op het behoud van Natuurschoon laat nog steeds op zich wachten, de Jachtwet miskent in menig opzicht de belangen van onze fauna, maar dat zijn dingen, die wel in orde komen. Soms werkte de Vereeniging met de Regeering samen voor het behoud van groote boschcomplexen en zij had ook de groote voldoening, dat de Regeering in het Staatsdomein natuurmonumenten instelde. Het Staatsboschbeheer helpt de Vereeniging met taxaties en is ook bezig met de inventarisatie van het te behouden natuurschoon in Nederland. De Staatsnatuurmonumenten worden met zorg uitgekozen en bestuurd en omvatten o.a. een zeer groot deel van de duinen van Texel, Vlieland en Terschelling, met nog mooie deelen van Drente en de Veluwe en het Schoorlsche duin. Zoo ziet de Natuurmonumentenkaart van Nederland er reeds zeer behoorlijk uit, heel wat beter, dan we vijf-en-twintig jaar geleden hadden durven hopen of verwachten.

Maar we zijn er nog lang niet. Ieder, die ons land kent, zal prachtige oorden kunnen noemen van nog onbeveiligd, heerlijk, onmisbaar natuurschoon. Wij zullen de namen hier zelfs niet fluisteren, want er wordt heusch reeds „gespeculeerd” in natuur-

monumenten. Daarom moeten we sterk zijn, want eigenlijk is de toestand nu gevaarlijker, dan vijf-en-twintig jaar geleden.

Wij hopen dan ook, dat de Vereeniging haar grootsche taak zal kunnen voortzetten tot nut en vreugde van landgenoot en vreemdeling, want ons merkwaardig landje met zijn bijzondere ligging en klimaat legt ons ook internationale verplichtingen op voor het behoud van natuurschoon.

JAC. P. THIJSSE

❧ ❧ ❧

SCHOLLEVAARS EN BLAUWE REIGERS.

Toen ik verleden jaar Juni in de eendenkooi „Lekzicht” te Lekkerkerk pogingen deed, om de aldaar broedende schollewaars te fotografeeren, had ik een hoog statief gemaakt van drie lange esschenstammen, die ik als een driepoot van boven aan elkaar verbond waardoor ik mijn camera een stevige standplaats kon geven zoo'n meter of drie boven den grond. Na afloop liet ik de driepoot staan. Heimelijk hoopte ik dat het volgende jaar een schollewaarpaar er een nest op zou bouwen, iets wat in het geheel niet onmogelijk was, daar door het doodgaan der boomen de nestgelegenheid elk jaar kleiner en kleiner wordt en de schollewaars genoeg moeten nemen met vlierstruiken, oude kooischutten en omgevallen boomen. En ziet, toen we een dezer dagen de kooi weer bezochten, bleek het statief bezet. In de mik lag een stevig nest, hetwelk één ei en een pasgeboren jong bevatte. Op 13 Juni fotografeerde ik den schollewaar op deze noodwoning. Tusschen de pooten van het statief lag op wat omgevallen stammen een tweede nest, waardoor de gelijkenis met een kerstpot, zooals die elk jaar tegen de Kerstdagen op onze stadspleinen en hoeken van straten verschijnen, nogal voor de hand lag: we noemden deze beide paren dan ook al spoedig de schollewaars van den kerstpot.

Gezien de groote woningnood in de Lekkerkerkerkooi zijn we nu van plan een flink aantal dergelijke driepooten op te richten, waardoor we een kunstmatig schollewaarsdorp hopen te fokken. Ik moet direct toegeven, dat dit allerakeligst leelijk zal zijn. Maar over een jaar of wat zullen er misschien weer wat flinke esschen en wilgen opgegroeid zijn, geschikt voor onze schollewaars. Het groeit daar als kool, vooral de Deutsche dot (een wilgensoort), vlier en esch doen het goed en de brandnetels worden meer dan manshoog.

Eenige jaren terug dachten we, dat de schollewaars bij gebrek aan geschikte boomen zich op den duur op den grond zouden gaan vestigen en grondnesten zouden gaan bouwen, er waren tal van nesten niet hooger dan één meter en in 1927 en 1928 bouwden enkele paren hun nest op den grond, maar in de daarop volgende jaren verhuisden ze weer naar hooger hout en van grondnesten zagen we niets meer. Het is wel duidelijk dat ze een hoogen neststand prefereren en alleen als er geen geschikt hoog hout beschikbaar is, het lagerop zoeken. De schollewaars, die het eerst met nestelen beginnen, kiezen steeds de hoogste plaatsen uit, dat schijnt toch meer in hun aard te liggen.